

AHOJ!

Ledenbrief van de

Vereniging Vrienden Nederland - Tsjechië & Slowakije

Nr. 113 November / December 1995

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 078-6812603

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. en fax 070-3258679

A. den Boogert penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechië & Slowakije
Tel. en fax 010-4205581

G. Molenaar mevr. H. Sugito
C. Oostveen J. Vrijhof
G.P.A. Schöpping mevr. M. v. Dorst

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. en fax 070-3258679
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito J. Vrijhof
Joh. Sugito J.F.E. Wallin

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

Hans Wallin (voorzitter) tel. 070-3278706
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

Wim Brandse
Jacques de Co

Afdelingen:

Amsterdam: K.L. Thio tel. 020-6791423
Rotterdam: A. den Boogert tel. 010-4205581
Den Haag: L.M.A. Marcus tel. 070-3683918

V.M.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-6791423
Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-3901190

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 078-6812603

De VNTS heet haar **nieuwe leden**
van harte welkom!

- 1/11 Dhr. G.D. Andeweg, Zevenhuizen
1/11 Mw. Hana Belkova, Purmerend
1/11 Mw. M.J. Arkestelijn van Willigen,
Naarden
1/11 Fam. T. Zwart, Harderwijk
1/11 Gemeente Leerdam (donateur)
2/11 Fam. H.J. Koelma, Katwijk
2/11 Fam. P. Versteegen, Nijmegen
4/11 Fam. J. Langius, Joure

PRANEDA b.v.

Nijmegen

Nederland

IMPORT · EXPORT

Microweg 11

6545 CL NIJMEGEN

Tel.: 080-723523

Fax: 080-723535

KAMERS IN PRAAG

Diverse zeer aantrekkelijke
logeermogelijkheden met
100% privacy, centraal ge-
legen en/of goed te bereiken
met het openbaar vervoer.

Voor inlichtingen en
boekingen:

Jarka van Unnik-Adamova
Lage Duin 66,
2121 CH Bennebroek.
Tel. 02502-46412, liefst na
16.00 uur.

Tevens beschikbaar voor
beëdigde vertalingen in de
Tsjechische en Nederlandse
taal.

VAN DE VOORZITTER

Daags na de themadag in Ede schrijf ik dit.

Hoewel bijna iedereen, die ik na afloop sprak over het verloop tevreden was, had ik niet het gevoel dat alles zo perfect geslaagd was.

Ik vond dat er in de organisatie nogal wat fouten gemaakt waren, die ik mijzelf moet aanrekenen.

Het tijdschema waarin het programma gestopt was, was te krap. De leiding wist dat schema niet te volgen, waardoor er vooral 's middags wat uitloop ontstond.

Het blijkt dat niet iedereen op zaterdagmorgen op tijd ter plaatse is, waardoor onze onvolprezen Hennie van der Burg veroordeeld was met Jan Vrijhof gedurende de gehele ochtend-sessie op de gang te verblijven. Zij zouden er graag bij zijn geweest.

Wij waren erg blij met de opkomst; 107 deelnemers hadden zich aangemeld, waarvan er 101 aan de lunch zouden zitten. Dat vonden wij een groot succes, boven verwachting. Ieder was het daarmee eens.

Toch was er een teleurstelling.

De gang van zaken is als volgt. Twee dagen van tevoren dient de organisatie op te geven op hoeveel mensen er gerekend moet worden. Voor dat aantal wordt er voeding ingekocht en gedekt. Dat moet ook afgerekend worden. Wanneer er dan evenwel 20 mensen wegblijven, missen wij van ieder van hen f 25,=. Dat is dus een schadepost.

Dat kunnen wij vermijden door van de aanmelders in het vervolg betaling vooraf te verlangen. Ik zou dat een onplezierige maatregel vinden. Dus, zij die zich aangesproken weten kunnen nu het giro- of chequeboekje pakken.

Terugkijkend denk ik dat wij een goede bijeenkomst hadden. Het gebodene was in alle opzichten de moeite van het komen waard. De formule om zo'n thema samen met de Landenkring te doen vond ik een goede zaak. Ik hoorde intussen van de heer Janssens dat hij het ook zo ervaren had.

Nog even iets heel anders. Het gaat over de bijeenkomst die wij in mei jl. in de Tsjechische Ambassade over Terezín organiseerden. Ik heb daarover in een volgende 'Ahoj' de avond als stijlvol en van bijzonder niveau beschreven.

Mevrouw Boiten heeft toen heel mooi gezongen. Het waren geen gemakkelijke liederen. De Ambassadeur, de heer Mihule, een groot muzikkenner, sprak zijn waardering uit voor haar prestatie. Ik verzuimde in mijn beschouwing achteraf haar daarmee te complimenteren en haar voor haar optreden te bedanken.

Hans Wallin maakte mij op dit verzuim attent.

Het zijn je vrienden, die je op je fouten wijzen.

Arie Hoogstad

Het maandelijks uitgeven van de Ledenbrief kost de VNTS een flinke duit. Door advertenties kunnen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee een gericht publiek in een oplage van + 750 exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

1/16 pag.	f 16,50;	5 nrs.	f 80,=;	10 nrs.	f 155,=
1/8 "	f 22,--;	" "	f 105,=;	" "	f 205,=
1/4 "	f 33,--;	" "	f 160,=;	" "	f 315,=
1/2 "	f 55,--;	" "	f 265,=;	" "	f 510,=
hele pag.	f 93,50;	" "	f 450,=;	" "	f 850,=

Voor nadere inlichtingen: Secr. V.N.T.S., Nieuwendamlaan 274, 2547 JR DEN HAAG. Tel. 070-3258679.

VAN DE REDACTIE

De tijd glijdt als zand door de vingers; alweer de laatste 'Ahoj' van 1995, dit november/decembernummer. Begin november konden we al de aankomende winter voelen en de gedachten gaan al uit naar de komende feestdagen; misschien zelfs een witte Kerst? Elders in de wereld is het rond de Kerstdagen hoog-zomer. Raar is dat!

Wat hebben we u in deze gecombineerde 'Ahoj' te melden?

Van diverse inzenders "Nieuws van de Stedenbanden". Ook heeft Jan van Gastel veelvuldig zijn schaar gebruikt, want er is een dikke knipselmap. Wat zeg ik? Niet één, maar drie knipselmappen, want ook Johannes Sugito is met de schaar in de weer geweest, waaronder vele knipseltjes over Slowakije, hoera! Het lijvige stuk uit België, van de heer Griepink, is eveneens tot knipselmap verwerkt.

Van Peter Krug is er een edel portret over de adellijke familie Schwarzenberg. Het boekennieuws ontbreekt, maar het tentoonstellingsnieuws maakt dit weer goed.

Het lijkt wel of deze 'Ahoj' een speciaal *onderwijsnummer* is, maar dat is louter toeval.

In 'Ahoj' van de vorige maand is ongemerkt een fout geslopen bij het overtikken van de wat vaag overkomende advertentie van Dubbeling Reizen/Amsterdam. Het telefoonnummer begint natuurlijk met 020 i.p.v. 010. Ik heb daar altijd moeite mee, want de postcode van Amsterdam begint met een 10, vandaar de (logische ?) fout. Sorry!

Om nog even bij de advertenties te blijven, die van *Recrea* is in een nieuw jasje gestoken en wat belangrijk voor u kan zijn: 10% korting voor VNTS-leden. Een mooi gebaar, aan het eind van het jaar. Dat rijmt.

Hennie van der Burg

VAN URK, OOK IN HERFST EN WINTER FIJNE VAKANTIES IN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK:

PERSOONLIJK GECONTROLEERDE APPARTEMENTEN, PENSIONS EN VAKANTIEWONINGEN IN VERSCHILLENDE PRIJSKLASSEN IN:

- * **PRAAG**, met eventuele culturele reserveringen en/of excursies
- * **MIDDEN- EN ZUID BOHEMEN**, o.a. SLAPY (stuwmeer, vissen), TELČ (door UNESCO beschermd cultureel monument), STRUHAROV (kastelen, paardrijden, golf, vis- en wandelgebied), ŠUMAVA (uitgestrekt wandelgebied, langlauf, veel natuurschoon).
- * **REUZENGEBERGTE** (uitgestrekt fiets- en wandelgebied, veel natuurschoon, vanaf Kerstmis sneeuwzeker!)

VERGEET NIET UW WINTERSPORTVAKANTIE NU VAST TE BOEKEN!

Inlichtingen bij: Van Urk, Amsterdam, telefoon 020 - 6231662
telefax 020 - 6242036

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Leiderdorp - Šamorín

Zoals meer stedenbandorganisaties, geeft ook de Stichting Leiderdorp-Šamorín een informatieblad uit, dat enkele malen per jaar verschijnt. Onlangs ontving ik de afleveringen april en augustus 1995. In de krantjes staat informatie over de zusterstad, die in Slowakije ligt, zo'n 20 kilometer zuidoostelijk van Bratislava, vlak bij de Donau, en natuurlijk ook over de stedenbandactiviteiten.

Daaronder het bezoek van een delegatie van vertegenwoordigers van de Leiderdorpse gemeenschap aan Šamorín in het voorjaar van 1995. De reis heeft blijkens het verslag onder barre weersomstandigheden plaatsgevonden, maar dat was het enige probleem.

Enthousiast was de delegatie, vooral de docenten van het Holtland College daarin, over het bezoek aan de middelbare beroepsschool voor horeca en verpleging. Over en weer was er veel belangstelling voor de schoolsystemen en de verdere gang van zaken. Voor de Leiderdorpers was het heel bijzonder te horen dat de school in Šamorín het hele jaar door geopend is, mede omdat er een restaurant en een hotelaccommodatie bij hoort, iets dat extra inkomsten ten bate van het onderwijs oplevert, maar ook veel inzet van personeel en leerlingen vraagt. Concreet resultaat van het bezoek was een serieus plan tot samenwerking tussen de scholen, o.a. door uitwisseling van stagiaires.

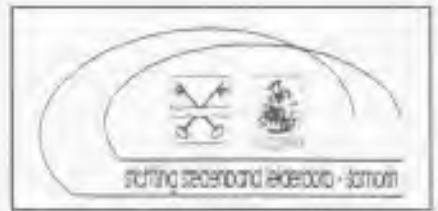
Ook een zetje in de goede richting kreeg de voorgenomen samenwerking tussen ondernemers uit Leiderdorp en Šamorín. Er was een geanimeerde kennismaking in het "Kultuurhuis", waar werkwijzen, wetten en regels de revue passeerden. Šamorín hoopt op export van bijv. meubels en wijn. In de buurt ligt een uitgebreid wijng gebied en de geproduceerde (vooral rode) wijn is van goede kwaliteit. In het plaatsje zelf stookt men de smakelijke Bratislava Brandy. Men is op zoek naar importeurs voor Nederland en de Leiderdorpse Ondernemers Vereniging zal proberen interesse te wekken in eigen kring.

Šamorín ligt dicht bij de plaats waar in de jaren tachtig Tsjechoslowakije en Hongarije zijn begonnen met de gezamenlijke bouw van stuwweren en waterkrachtcentrales. Ten koste van het Biesbosachtige natuurgebied ter plekke, wat veel acties van de milieubeweging tot gevolg heeft gehad. Het project werd later stilgelegd, half voltooid en Slowakije en Hongarije ruziën over het vervolg.

Even buiten Šamorín staat een aantal lage flatgebouwen die voorheen de werkers aan het omstreden waterwerk hebben gehuisvest. Nu is er een kliniek in gevestigd, die gespecialiseerd is in de opvang en behandeling van kinderen en jongeren met neurologische en/of orthopedische afwijkingen. De enige kliniek van dien aard in Slowakije. De delegatie uit Leiderdorp bezocht het centrum en was onder de indruk van de goede, rustige sfeer. Personeel lijkt er genoeg te zijn, maar of dat zo blijven kan? Het budget is erg krap en vooral de medicijnen zijn duur, waardoor vervanging van oud of versleten materiaal vrijwel onmogelijk is.

Een opmerkelijk feit voor de Leiderdorpers was het bestaan van een goed gedisciplineerd jeugd-brandweerkorps in de Slowaakse plaats. Na een serenade van het eigen muziekgezelschap gaven de jonge brandbestrijders een demonstratie van hun kunnen, gevolgd door het aanbieden van een smakelijke maaltijd. Ook als blijk van erkentelijkheid voor de vorig jaar door de brandweer van Leiderdorp aan Šamorín geschonken motorspuut.

Op het tijdstip dat het Nieuws van de Stedenbanden wordt samengesteld, heeft als alles volgens plan is verlopen het tegenbezoek van een delegatie uit Šamorín aan de Zuidhollandse zustergemeente plaats gehad. Wij hopen dat de VNTS daarover t.z.t. ook weer iets mag vernemen!

Vermeldenswaard is dat hotel Ibis in Leiderdorp de gasten uit Slowakije tijdens hun verblijf in Nederland gratis onderdak biedt, wat een mooi gebaar is.

Dat de vriendschapsband ook in Šamorín leeft kan blijken uit het feit dat daar inmiddels een Stichting Stedenband Šamorín-Leiderdorp is opgericht. Men gaat van start met 15 bestuursleden en 100.000 Slowaakse kronen werkkapitaal, wat voor Slowakije niet niks is. Het nieuws is bekend gemaakt in het plaatselijke nieuwsblad, waarvan de titel hierboven wordt weergegeven. Die is tweetalig, want in Šamorín worden twee talen gesproken, Slowaaks en Hongaars.

Jan van Gastel

Hoogeveen-Martin

Vanwege het eerste lustrum van onze stedenband waren zo'n 150 Slowaakse vrienden (waaronder de burgemeester en enkele leden van het gemeentebestuur) van 5 tot 10 oktober te gast in Hoogeveen.

Vrijdagavond gaf de volksdansgroep Turiec, o.l.v. dhr. Rudzan, een daverende voorstelling in onze schouwburg, waarbij ook het koor Spevokol een aantal liederen in de volkstoon ten gehore bracht. Overdag hadden ze het glasmuseum, de molen en museum Veenendaal bezocht. De lunch werd verzorgd door het Technisch College Suydevelt.

Zaterdagochtend trad de dansgroep twee maal op in het Jannes v.d. Sleeden (bejaarden)huis met een geheel nieuw programma. In dit tehuis (dat open-dag hield) was een magnifieke tentoonstelling te bewonderen met meer dan honderd foto's van de hand van onze stadsgenoot Ipe de Vries over de stad Martin en omgeving. Hier werd ook de lunch gebruikt.

Zaterdagmiddag een optreden van Turiec op het nieuwe, vaste podium in de Hoofdstraat.

's Avonds een gezamenlijk optreden van Spevokol (o.l.v. dhr. Pilis) en ons koor Deo Cantemus (o.l.v. dhr. Bosma). Beide koren zongen de sterren van de hemel in een klassiek programma.

De zondag werd doorgebracht in de gastgezinnen.

Zondagavond een oecumenische kerkdienst in de Grote Kerk. Uit Martin was een delegatie van zo'n 50 mensen aanwezig, zowel van de Katholieke als van de Evangelische kerk.

Maandag met drie bussen naar de Zaanse Schans en naar Amsterdam. In Naarden zong het koor een lied bij het beeld van Komenský. Tot besluit nog een afscheidsavond "Dutch Party" met geestige speeches van beide burgemeesters, dhr. Bernat en dhr. Faber.

En toen waren deze prachtige dagen alweer voorbij. Onze gasten vertrokken om 24 uur later weer in Martin te arriveren.

Fred Runte

Weesp-Svitavy

In 'Ahoj' van september hebben we u bericht over het voornemen van de 27-jarige Adriaan van den Busken uit Weesp, die met zijn hond van plan was om een voettocht te maken naar Svitavy, een voettocht van bijna 1600 km, waarover hij bijna 3 maanden wilde doen.

Op een mooie augustusavond vertrok hij opgewekt uit Weesp. Er was al een behoorlijk bedrag aan sponsorgelden binnen en Adriaan hoopte op meer om zo een behoorlijk bedrag te kunnen overhandigen aan het kinderkuis in Svitavy.

Eind augustus worden in Weesp de jaarlijkse Sluis- en

Bruggenfeesten gehouden. Dit was aanleiding om via twee acties weer geld in te zamelen. Maar er kwam een klap. Adriaan kreeg al bij de Nederlands-Duitse grens last van een oude knieblessure, waaraan hij als kind van 6 jaar geholpen was. Nooit meer last gehad maar nu wel. Dokter geraadpleegd en verder gelopen in Duitsland. Toen weer naar de dokter, die rust voorschreef. De derde dokter verbood Adriaan verder te lopen. Van Bad Langensalza toen met de trein naar Praag en vandaar naar Opatov. Aanvankelijk wilde hij verder lopen, maar daarvoor kreeg hij de kans niet. "Lopen ging niet, want de loco-burgemeester Koukal stond op mij te wachten", vertelde Adriaan. Met trompetgeschal werd hij in Svitavy ontvangen, een grandioze ontvangst. Een uitgebreide rondleiding door de stad, bezoek aan het weeshuis en aan een tehuis voor dakloze moeders. Het weeshuis was intussen gerenoveerd en de kinderen hadden het, naar het oordeel van Adriaan, daar beslist niet slecht. Aan het tehuis voor dakloze moeders en hun kinderen moest echter nog van alles gedaan worden. Adriaan kon de kinderen in het weeshuis en de kinderen in het opvanghuis blij maken met in totaal f 10.000, =. Toen is Adriaan met zijn hond Binkie, de bagage-handkar (ook gesponsord) en zijn rugzak weer op de trein gestapt, en zo kwam hij na 5 weken weerom in Weesp. De hond had zich al die tijd prima gehouden, en met Adriaan's knie gaat het steeds beter.

Mw. R. van Houwelingen

IJsselstein-Strakonice

Stagebezoek Rudolf Simek en Hana Vanková uit Strakonice aan IJsselstein geslaagd.

In het kader van onze stedenband met Strakonice hebben gemeentesecretaris Rudolf Simek en chef afdeling financiën Hana Vanková uit Strakonice van 17 - 24 september jl. een stagebezoek aan de gemeente IJsselstein gebracht. Het bezoek was één van de actiepunten van het onlangs door het stedenbandcomité Strakonice opgestelde stedenbandplan.

Rudolf en Hana hebben in deze periode zeer intensief kennism gemaakt met onze organisatie. Organisatievorm, werkwijzen, besluitvormingsproces in het college van Burgemeester en Wethouders, een kennis-making met een delegatie uit de gemeenteraad, het Management-team en de diverse sectoren en stafafdelingen waren naast externe bezoeken, onderdelen van dit 5-daags programma.

Gemeentebestuur, burgers, politieke partijen, particulier initiatief en de pers als deelnemers in de lokale democratie zijn daarbij nadrukkelijk onderwerp van gesprek geweest.

In de optiek van deze stedenband om tot samenwerking te komen en om van elkaar te kunnen leren is deze stageweek in alle opzichten een succes geweest. Mij is gebleken dat Strakonice zoekt naar een organisatievorm waarbij nu nog tamelijk zelfstandige diensten zoals sport, cultuur, welzijn en technische dienst mogelijk in de gemeentelijke organisatie worden geïntegreerd.

De gemeente Strakonice is nog zoekende naar een modellenmodel dat dicht bij de burger staat. Het particulier initiatief moet bovendien nog duidelijk ontwikkeld worden. Het IJsselsteinse modellenmodel kan daarbij een aanknopingspunt bieden.

In het bijzonder op het gebied van milieuzorg/-techniek (gescheiden inzameling van huis- en bedrijfsvuil), sociale- en gezondheidszorg, grondbedrijf, woningbouw, ruimtelijke ordening, financiën en archivering was de delegatie zeer geïnteresseerd.

Daarnaast zijn bezoeken gebracht aan de Oase (ouderenzorg/huisvesting), het Provinciehuis (rol van de provincie in de relatie Rijk - gemeente), de RABO-bank (economische contacten), het Calscollege (uitwisseling schooljeugd) en het Utrechts Nieuwsblad (rol pers in de lokale democratie).

Bij monde van Marjan Rameijer was het Kontakt der Kontinenten zo vriendelijk de rol van het particulier initiatief in relatie tot de gemeentelijke overheid nader toe te lichten.

Het bezoek van Rudolf en Hana aan onze organisatie heeft hen, maar ook ons duidelijk gemaakt dat in de toekomst wederzijdse uitwisselingen naar vakgebied wenselijk zijn om deze samenwerking zowel op bestuurlijk, maar ook op ambtelijk gebied te intensiveren!

Een bezoek van een IJsselsteinse delegatie, waarin alle disciplines van het brede samenwerkingsterrein zijn vertegenwoordigd medio februari 1996 aan Strakonice, wordt nu nader voorbereid.

Daarnaast zijn concrete afspraken gemaakt om uitwisselingen op het gebied van schooljeugd, sportverenigingen, cultuur in 1996 te laten plaatsvinden.

Eerder schreef ik jullie al over een in het voorjaar 1996 in IJsselstein te houden reisinformatiedag over Strakonice en Tsjechië en deelname van IJsselsteinse bedrijven in 1996 aan een bedrijfsbeurs in Strakonice. Het IJsselsteins Kamerkoor hoopt eveneens begin 1996 een muzikaal bezoek aan Strakonice te kunnen brengen.

Het Stedenbandcomité Strakonice hoopt door een intensivering van contacten tussen burgers en instellingen van beide steden te bereiken dat de vriendschappelijke betrekkingen tussen Strakonice en IJsselstein bewust door burgers van beide steden worden gevoeld en verder worden ontwikkeld!

Namens het Stedenbandcomité Strakonice te IJsselstein,

Henk Krom

De redactie ontving uit České Budějovice (stedenband met Almere) nieuws met betrekking tot deze stad van onze vriend Januška.

Beste vrienden,

In mijn brief van 16 juli 1995 heb ik een typefout gemaakt. In de laatste zin van de tweede alinea heb ik "...sinds april 1990 Husák" in plaats van "... sinds april 1969 Husák..." getypt. Deze fout heb ik niet meteen bemerkt, omdat ik toen aan tijdgebrek leed; ik werkte toen in het informatie- en wisselkantoor in Hluboká nad Vltavou. Ik vraag de redactie en alle lezers van 'Ahoj' om mij te vergeven, dat ik deze fout gemaakt heb.

En wat is er nieuws in České Budějovice?

Wij hebben hier het 730-jarig bestaan van onze stad gevierd. Het feest begon voor het publiek op 6 oktober. Van 18.30 - 19.30 uur concerteerden op het Přemysl Otakar II-plein twee orkesten: de Almeerse harmonie St. Hubertus en het Grote jeugdharmonie-orkest České Budějovice. Daarna luisterden de aanwezigen naar de rede van de burgemeester. Dan kwam nog de rede van de vice-burgemeester en van de heer Perner aan de

beurt. De heer Perner sprak in naam van de klokkengieterij uit Passau (deze firma heeft het nieuwe klokkenspel voor ons raadhuis geleverd). Om 20.00 uur begon de première van het klokkenspel, ingeleid door laser- en dampeffecten. Daarmee eindigde de eerste feestdag.

Op zaterdag 7 oktober ging het feest voort. De bierbrouwerij Budvar liet bij de firma Perner in Passau als cadeau voor onze stad een grote torenklok van 1 ton brons vervaardigen. Deze klok draagt twee opschriften: "České Budějovice 1265-1995" en "Budějovický Budvar 1895-1995".

Om 9 uur v.m. verscheen de wagen met de klok op het plein voor het raadhuis. Na de symbolische overgave aan de representanten van de stad verplaatsten de aanwezigen zich in de buurt van de Zwarte toren. Daar werd de klok door Z.Em. kardinaal Miloslav Vlk gewijd; door de gasten uit Duitsland, Nederland, Oostenrijk, Polen en Slowakije en door een schoolmeisje uit České Budějovice plechtig beklopt en daarna in de klokkenruimte in de toren verheven. Na de plechtige mis, precies om 12 uur, klonk de klok voor de eerste keer.

Het feest ging op het plein met een ouderwetse jaarmarkt door en 's avonds werd het na een lampionoptocht en een vuurwerk beëindigd.

Met vriendelijke groeten

Ing. Miloslav Januška

**kursus·projekt
ijsselstein**

De gemeente IJsselstein onderhoudt met het Tsjechische Strakonice sinds kort een stedenband. Om de betrokkenheid met de burgers van Strakonice te vergroten wil een aantal IJsselsteinse burgers primaire vaardigheden opdoen in de Tsjechische taal. Het Kursusprojekt IJsselstein verzorgt educatieve en vaardigheidscursussen in IJsselstein (U). In verband met de

vraag naar deze Tsjechische taalcursus zoekt het Kursusprojekt IJsselstein op korte termijn een Tsjechische docent(e) die tegen een vergoeding aan deze wens kan voldoen.

Van gegadigde(n) wordt verwacht dat hij/zij:

- Nederlands spreekt.
- bij voorkeur beschikt over enige didactische vaardigheden.
- voor 10 à 12 avonden (lesduur ca 1,5 uur per avond) inzetbaar is voor beginnende cursisten.
- met ingang van januari 1996 de cursus kan starten.

Indien u interesse hebt in deze baan, neemt u dan contact op met: Mw. M. Bos, telefoon: 020 - 5453170 (tijdens kantooruren) of: 030 - 6870113 (privé na 19.00 uur).

VAN DE LEDEN

Wonderlijk genoeg passen bijna alle stukjes die de redactie van de leden ontving, in de rubriek "Nieuws van de stedenbanden".

Fred Runte uit Hoogeveen verhaalde over de feestelijke viering van het lustrum van de stedenband met Martin; *mevrouw R. van Houwelingen* uit Weesp schreef over de (mislukte) voettocht naar Svitavy en *Henk Krom* uit IJsselstein zond een verslag in over een stagebezoek uit Strakonice. De brief van *Miloslav Januška* uit České Budějovice besluit dit stedenbandnieuws.

Het enorme stuk dat *de heer B. Griepink* uit België ons zond, is (ingekort) te lezen in de rubriek "Van en Over" onder de 'diversen'.

H.G.B.

Carpooling

Carpooling

Carpooling

Gaat u naar Tsjechië of Slowakije en bent u bereid iemand mee te nemen? Of bent u op zoek naar iemand met een vervoermiddel die naar Tsjechië of Slowakije gaat?

Neem dan kontakt op met ons lid de heer H. Truin; hij heeft op zich genomen de gegadigden tot elkaar te brengen. De heer Truin is dagelijks telefonisch bereikbaar onder telefoon nr. 020-692 5770

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

Uit de knipselmap

Vroeger joods bezit blijft een probleem in Tsjechië

Een van de zaken waarover binnen de Tsjechische regeringscoalitie allerm minst eenstemmigheid bestaat is de kwestie van het al dan niet teruggeven van de onder het eerdere communistische regiem onteigende bezittingen. In Trouw van 11 oktober jl. wordt er op gewezen hoe deze problematiek al jaren een slepend conflict vormt tussen de pragmatisch rechtse ODS en de christelijke KDU-CSL. Vooral ten aanzien van het voormalige bezit van de kerken, vooral de RK kerk, ligt het moeilijk. Maar ook over de vroegere eigendommen van de joodse gemeenschap is veel te doen.

Direct na de fluwelen revolutie van eind 1989 leek er weinig verschil van mening te bestaan over hoe te handelen met al datgene dat tijdens de onteigeninggolven na 1948 in handen van de staat was gekomen. Algemeen was men van gevoelen dat teruggave aan de oorspronkelijke eigenaren, particulieren zowel als (kerkelijke) organisaties, in de rede lag. In 1990 werd er een wet over aangenomen, die ook nu nog geldt. Maar bij die wet ging het niet om restitutie van al het geconfiscieerde bezit, maar alleen om dat van particulieren. Uitgesloten werd bovendien alles waarvan de onteigening al vóór de communistische machtsgreep van 1948 had plaats gehad. Hoewel de wet bedoeld was begaan onrecht te herstellen was er nog een tweede oogmerk: het bevorderen van de economische hervormingen door versterking van de particuliere eigendom. Volgens sommigen was dit laatste voor de regering eigenlijk het belangrijkste motief en daarom teruggaaf aan de economisch minder meetellende kerkgenootschappen niet zo interessant. Enige tijd later kwam er een aanvullend wetje dat voor een beperkt aantal gebouwen restitutie weer wel mogelijk maakte, maar na het aantreden van de regering Klaus werd daar snel de rem op gezet. Daarmee werd ook ingespeeld op het, wat Trouw noemt, "anticlericale sentiment onder de sterk gesecculariseerde Tsjechische bevolking".

Het dagblad gaat dan verder door op de gevolgen voor de joodse gemeenschap. Die had vóór de 2e wereldoorlog niet alleen vele synagogen en tehuizen, maar ook als gevolg van de relatief grote welvaart van het joodse volksdeel, heel wat andere bezittingen. Zo was toen volgens schattingen een derde van de industrie in joodse handen. Na de bezetting door de nazi's werd dit alles geconfiscieerd en in 1945 verviel het bezit van de 80.000 joden die de holocaust niet overleefden aan de Tsjechische staat. Bij de onteigeningen van na 1946 en 1948 kwam het resterende joodse bezit eveneens in staatshanden. Resultaat van dit alles is dat de joodse gemeenschap, die al vóór de communistische periode vrijwel alles was kwijtgeraakt, ook nu met lege handen is gebleven. Volgens wettelijke regels. Een situatie die van joodse zijde "de derde arisering" wordt genoemd.

Toch heeft de regering Klaus enige tijd geleden de scherpste kantjes willen afslijpen. Er werd een wetsontwerp ingediend. Daarin erkenning van het morele recht van de joodse gemeenschap op haar vroegere bezit, maar tegelijkertijd de vaststelling dat toch slechts voor een deel daarvan teruggave mogelijk was. Onder het motto beter iets dan niets ging men van joodse zijde accoord. Maar het parlement verwierp het voorstel, naar verluidt mede als gevolg van een erg halfslachtige verdediging door de regering. De ODS wilde de wet ook niet, want als joods bezit wordt teruggegeven is dat ten aanzien van de kerken ook moeilijk meer tegen te houden. Bovendien werd de magische grens van 1948 overschreden, want het joodse bezit was voordien voor een groot deel al onteigend.

Toch toverde de premier nog een oplossing uit de hoge hoed. De in het afgestemde voorstel bedoelde eigendommen zouden in goed overleg met de tegenwoordige eigenaren desnoods terug kunnen. In feite moest de joodse gemeenschap uit bedelen gaan. Bij de staat of bij de gemeenten en particulieren die ooit eigenaar waren geworden. Sommigen willen wel van hun bezit af. Maar dan ook de hypotheek die er op rust overnemen natuurlijk. De joodse gemeenschap kan dit meestal financieel niet aan, evenmin als het bekostigen van eventueel achterstallig onderhoud. De onderhandelingen leiden dus vaak tot niets.

De krant constateert aan het slot van het artikel dat Tsjechië dat zich zo graag laat voorstaan op zijn rijke joodse geschiedenis en goed verdient aan de toeristenstroom naar de joodse wijk in Praag, haar joodse gemeenschap in de kou laat staan.

Financiën en economie

Belangrijk financieel nieuws over zowel de Tsjechische als de Slowaakse republiek stond te lezen in NRC-Handelsblad van 29 september jl., namelijk een uitgebreid bericht over het vanaf 1 oktober 1995 grotendeels convertibel worden van de nationale munten, de Tsjechische resp. de Slowaakse kroon. Iets waarmee de beide landen vooroplopen ten opzichte van de andere uit het voormalige oostblok.

Door deze stap wordt het geld- en kapitaalverkeer met het buitenland een stuk vrijer. Enkele verschillen tussen de Tsjechische en de Slowaakse regelingen zijn er nog wel. Tsjechen en buitenlanders mogen Tsjechische kronen onbeperkt tegen "harde valuta's" omwisselen (eerder golden bepaalde limieten), terwijl Slowaakse burgers het bedrag aan Slowaakse kronen dat vrij inwisselbaar is verruimd zien van 30.000 tot 60.000 kronen per jaar. In beide landen blijft ook een beperking van kracht. Buitenlandse banken mogen in het buitenland geen kronen-rekeningen aanhouden, zodat toeristen hun kronen dus alleen in Tsjechië resp. Slowakije kunnen kopen. Daarmee wil men bereiken dat de "verdiende" buitenlandse valuta direct in de nationale schatkist komt.

In het krantebericht wordt er op gewezen, dat de nieuwe wetten in overeenstemming zijn met de richtlijnen van het Internationaal Monetair Fonds, zodat - zeker voor Tsjechië - het lidmaatschap van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) naderbij komt. In Praag rekent men al op toelating eind dit jaar.

De Tsjechische minister van financiën zei te verwachten dat de kroon spoedig weer een erkende en geaccepteerde munt zal zijn, evenals dit tussen de twee wereldoorlogen het geval was. De TsjechoSlowaken hadden toen zelfs een van de sterkste munten in Europa. Zoals te verwachten zijn de reacties van het bedrijfsleven juichend. Tijdrovende administratieve procedures bij het kopen van buitenlandse valuta zijn niet langer nodig. Ook in Tsjechië en Slowakije gevestigde buitenlandse firma's zijn enthousiast. NRC-Handelsblad citeert een voorman van ING Bank in Praag, die de wet een stap in de juiste richting noemt, waardoor veel vrijheden ontstaan en administratieve rompslomp minder wordt.

Financiële experts menen dat de Tsjechische kroon nu in waarde zal stijgen. De centrale bank in Praag heeft echter gewaarschuwd dat speculatie zal worden tegengegaan en men zegt zo nodig de koers van de kroon te zullen manipuleren. In de kringen van Tsjechische exporteurs zou men met een opwaarding van de kroon ook niet blij zijn, omdat de export toch al stagneert. Voor valuta-reserves van de centrale bank is dat nog niet fataal geweest. Integendeel, dankzij vooral het toerisme groeien die nog steeds. Momenteel tot 14 miljard dollar, meer dan de totale Tsjechische schuld die 13,7 miljard dollar bedraagt.

De NRC-Handelsblad correspondent wijst er verder nog op, dat ook Slowakije er financieel goed voorstaat. De valuta-reserves zijn ruim en de buitenlandse schuld relatief gering. De economische ontwikkeling rechtvaardigt de liberalisering van het kapitaalverkeer volkomen. Slowakije kon ook moeilijk achterblijven en de journalist legt uit waarom. Per 1 oktober 1995 liep de zogenoemde clearing overeenkomst af waarmee Praag en Bratislava hun onderlinge betalingsverkeer regelden en die in het voordeel van de Slowaken werkte. Als nu de Slowaakse kroon niet vrij inwisselbaar zou worden en de Tsjechische wel, zou dat tot gevolg hebben dat de harde Tsjechische kroon de Slowaakse economie zou gaan overheersen omdat de Tsjechische republiek de grootste handelspartner van Slowakije is. Een onverteerbaar iets voor de leiders in Bratislava. Een psychologische kwestie dus. Maar NRC-Handelsblad ziet zo'n factor ook wel aan de Tsjechische kant. De nieuwe stap over de drempel naar het reëel bestaande kapitalisme moet bewijzen dat het door de Tsjechische leiding gekozen model voor de overgang naar de markteconomie het beste is. Met name voor premier

Klaus, aanhanger van de hardste kapitalistische-economie theorieën, een opsteker om de volgend jaar te houden verkiezingen met vertrouwen tegemoet te zien, denkt de krant.

Aansluitend nog iets uit een stuk in het Algemeen Dagblad van 7 oktober. Besproken worden de economische ontwikkelingen in de Tsjechische republiek en in Hongarije. In Hongarije zijn die niet zo schitterend en de voorsprong van Tsjechië lijkt alleen maar groter te worden dankzij grotere politieke stabiliteit, veel lagere inflatie, hogere productiviteit en nu weer de convertibele munt. Aan het woord komt een Hongaarse staatssecretaris, die de eigen pijn probeert te verzachten (zo komt het althans over) met opmerkingen over "concurrent" Tsjechië, die ook nog wel flinke economische klappen zal krijgen en de grootste problemen nog voor de boeg heeft. Volgens hem moeten de Tsjechen vroeg of laat devalueren, want er is een tekort ontstaan op de handelsbalans. En dan is het afgelopen met de lage lonen en komt er ook hoge inflatie.

Het Algemeen Dagblad is voor commentaar terecht gekomen bij een functionaris van de Tsjechische ambassade. Die vindt de opmerkingen over een te verwachten devaluatie onzin en wijst op de grote deviezenvoorraad.

Ook een hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Limburg, prof.dr. J. Backhaus, komt in de krant aan het woord. Hij verwacht dat de Tsjechen hun voorsprong op Hongarije zullen behouden en wijst o.a. op de rechtszekerheid die in Tsjechië veel beter is, wat een waarborg voor buitenlandse investeerders is.

Toeristische promotie

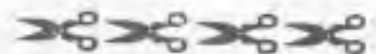
Ook deze maand vielen weer enkele artikelen op toeristisch gebied te signaleren. Na Karlovy Vary besteedde Nico van der Zwet Slotenmaker in de Telegraaf van 7 oktober aandacht aan het Zuidmoravische stadje Mikulov en het "daarboven" gelegen kasteel. Dat kasteel vooral wordt druk bezocht, zeker vanuit het nabij zijnde Oostenrijk. Het bevat dan ook een hotel, een theater en een paar musea, waarvan een over de wijnbouw. Er is een wijnvat te vinden dat het grootste ter wereld moet zijn. Het ligt in een kelder achter slot en grendel. De verslaggever mag het wel zien, maar er niet aankomen. Het 1010 hectoliter-vat is in 1643 gemaakt en nog al krakkemikkig. Zo lek als een mandje en het is geen probleem een aantal vingers tussen de duigen te steken. Wat overigens niet toegestaan wordt, bang als men is dat het hele bouwsel dan uit elkaar valt. Met de patriciërshuizen aan het marktplaatsje van Mikulov is het gelukkig wat beter gesteld en verder is er de vrije natuur in de nabijheid waar het natuurpark Pavlovské Vrchy een hoogtepunt vormt. Letterlijk want het is bekend om zijn plotseling opduikende heuvels. Bij opgravingen zijn hier naast historische wapens en gereedschappen ook skeletten van mammoeten gevonden. Tsjechië is meer dan Praag alleen, zet de schrijver boven zijn artikel. En zo is het natuurlijk ook.

Toch houdt Sylvia Keppel het in het Algemeen Dagblad van een week later het maar op de hoofdstad. In een omvangrijk stuk zet ze heel veel informatie bij elkaar. Daaronder een rij adressen waar gegeten en gedronken kan worden, wat op zich altijd een wat hachelijke zaak is. Maar heel nuttig is het advies de Engelstalige Prague Post te kopen, die in het speciale katern 'The essential Visitors Guide to Prague' alle mogelijke actuele wetenswaardigheden biedt. Ook noemt ze een andere uitgave, met de naam Velvet, die pretendeert aan te geven "waar je moet zijn en waarom". Sylvia vertelt bij een beschouwing over café U Fleků dat bierbrouwer Heineken indertijd het eigen product ging promoten met de slagzin: "Heineken, je verdient het beste". Het moet een misleuën geweest zijn, een schoolvoorbeeld van verkeerde reclame. Veel Tsjechen voelden het als een aanval op hun eigen beroemde bieren en waren danig in hun wiek geschoten door de arrogante tekst. Ook de metro komt aan bod, Oostblok High Tech noemt de verslaggeefster die. Compleet met een ingeblikte stem die de haltes afroept. Allemaal efficiënt en snel, alhoewel Praag eigenlijk te mooi is om je in het duister onder de grond te verplaatsen, voegt Sylvia Keppel er aan toe.

Knipseltjes

- Volgens een bericht in de Volkskrant van 23 september jl. oefent onder meer de Tsjechische republiek een enorme aantrekkingskracht uit op ondernemende Chinezen. De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) maakt melding van duizenden Chinezen die zich in Tsjechië en

buurlanden gevestigd hebben en hun levensonderhoud vinden in vooral de handel en de horeca. In het berichtje komt niet uit de verf of het hier om een legaal of illegaal verblijf gaat.

- Het heeft vergeleken met de meeste andere voormalige oostbloklanden lang geduurd, maar nu heeft ook Slowakije zijn eerste McDonald's restaurant. Niet de hoofdstad Bratislava is de eer te beurt gevallen de eersteling binnen de stadsgrenzen te mogen verwelkomen, maar wel de provincieplaats Banská Bystrica. De concernleiding vond de in Bratislava gevraagde grondprijzen voor de gewenste nieuwbouw veel te hoog en besloot daarom de grootste stad van Slowakije voorlopig maar als vestigingsplaats voor een filiaal te schrappen, zo meldde de Haagsche Courant op 14 oktober jl.

- Volkskrant, Haagsche Courant, NRC, allemaal hadden ze op 12 oktober een groter of kleiner bericht over de verwerving door Heineken van een 66 procentbelang in de grootste brouwerij van Slowakije Zlatý Bažant. De brouwerij annex mouterij heeft 600 werknemers en produceert momenteel 30.000 ton mout en 700.000 hectoliter bier (merknaam eveneens Zlatý Bažant, Gouden Fazant) per jaar. In 1994 werd een omzet van omgerekend 33 miljoen gulden behaald. Heineken wil de positie van de brouwerij versterken, en streeft naar een jaarproductie van 1 miljoen hectoliter bier en 60.000 ton mout. Met Zlatý Bažant heeft Heineken zich tussen de kopgroep van Slowaakse brouwerijen gewrongen. Een kopgroep die nog drie andere brouwerijen omvat, met z'n vieren tot nu toe goed voor in totaal zo'n 5 miljoen hectoliter per jaar.

- Hierboven, onder Financiën en Economie, werd uit een artikel in NRC-Handelsblad geciteerd, dat de convertibiliteit van de Tsjechische kroon, ingevoerd per 1 oktober jl., een mooie opsteker is voor de regerende premier Klaus bij de in 1996 te houden parlementsverkiezingen. Dat dit ook wel nodig is kan blijken uit opinie-onderzoekresultaten van augustus dit jaar, vermeld in een Prager Wochenblatt van september (het blad bereikt mij slechts af en toe). De daarin gepubliceerde cijfers geven aan dat de regeringspartijen tezamen van 47% in februari 1995 teruggevallen zijn naar 36% nu, vooral door de achteruitgang van de ODS. De oppositie, zo'n 10 partijen en partijtjes in totaal, ging vooruit van 31 naar 40%. Het aantal niet tot stemmen bereid zijnde Tsjechen is volgens dit opinie-onderzoek gestegen tot boven de 20%. Slechts 2% zei het nog niet te weten. Oppositieleider Miloš Zeman, voorzitter van de volgens de enquête sterk opkomende sociaal democraten, heeft alvast laten weten niets te voelen voor een eventuele coalitie met de ODS en evenmin met de communistische partij.

- De knipselmap begon met de problemen rond het voormalige joodse bezit in Tsjechie. Ik eindig er ook mee. In het Nieuw Israelietisch Weekblad van 20 oktober wordt gemeld, dat het D Eerste-Kamerlid mevrouw H. Gelderblom-Lankhout zich gaat inspannen voor een teruggave van dit bezit. Als lid van de Nederlandse parlementaire delegatie zit ze in de commissie mensenrechten van de Raad van Europa en zij wil haar Tsjechische collega erop aanspreken dat de teruggave niet goed geregeld is. Dat gaat niet via grove kritiek op het beleid van 'Praag', maar heel vriendelijk, bijvoorbeeld bij een kopje koffie, zo laat het NIW weten. Volgens dit blad is ook president Havel zich voor de zaak gaan inzetten. Hij heeft gemeentebesturen al aangespoord te helpen bij een snelle oplossing. Daarbij wijst de president er op niemand te kunnen dwingen, maar hij meent wel dat iedereen als burger van een democratische staat in deze grote verantwoordelijkheid draagt.

Dank aan alle inzenders van materiaal voor deze rubriek.

Jan van Gastel

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Mesdagstraat 23-I, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

(vervolg Knipselmap)

Van de heer B. Griepink, die bij de EU in Brussel werkt, ontvingen wij de eerste twee nummers van het blad *Twenergy*, een nieuwsbrief over stedelijke en regionale energie-besparings-programma's. Dit blad is een gezamenlijke uitgave van het Directoraat Generaal voor Externe Politieke Betrekkingen (DG IA) en het Directoraat Generaal voor Regionaal Beleid (DG XVI) van de Europese Unie. Wij hebben hieruit een aantal artikeltjes (vertaald en verkort) overgenomen. In het kader van het Stedelijke en Regionale Energiebesparings Programma van de Europese Unie, zijn in Tsjechië en Slowakije de volgende projecten gestart:

1. Světlá nad Sázavou (CZ), in samenwerking met de zustersteden Haarlem en Greifswald (D), werkt aan het project 'Beheer van afvalverwerking door onder andere een verbeterde vuilophaalmethode en goed beheerde vuilstortplaatsen'.

Werken aan afval

De gezamenlijke milieuactiviteiten tussen Haarlem en Světlá nad Sázavou zijn na de fluwelen revolutie gestart, in 1991, toen de heer Josef Jaroslav Staněk tot burgemeester van Světlá nad Sázavou werd benoemd. De heer Staněk, van origine een Tsjech en in 1968 naar Nederland gekomen, werkte jaren lang bij de Gemeente in Haarlem. De aldus tot stand gekomen band resulteerde in het formuleren van een aantal samenwerkingsprojecten, waarbij de nadruk werd gelegd op afvalverwerking en energiebesparing.

In 1993 sloot Greifswald zich aan bij de samenwerking; eind 1994 werd het voorstel om een project te starten in het kader van Phare (een commissie/activiteit van de Europese Unie) goedgekeurd. Doel van het project is het huidige vuilverwerkingssysteem te verbeteren.

Men begon met seminars in Tsjechië, waarbij politici en gemeente-ambtenaren voorgelicht en getraind werden in onderwerpen zoals het voorkomen van afval, gescheiden afval-inzameling, recycling van afval, milieu-effecten, energiebesparing en de daarbij horende kosten. Het publiek zal door middel van bewustzijn-campagnes geïnformeerd worden over hoe men afval kan beperken en over de gescheiden afvalinzameling.

In Duitsland en Tsjechië is een aantal proefprojecten gestart voor gescheiden afval-inzameling en recycling van glas, papier en op lange termijn van biologisch- en chemisch-afval. De resultaten van deze projecten zullen gebruikt worden om de afvalinzameling en afvalverwerking in Tsjechië te verbeteren. Vooral met betrekking tot bio-gas en opvang en zuivering van lekwater van een goed beheerde vuilstortplaats.

In maart en mei zijn in Jihlava, in Tsjechië, conferenties gehouden. Aanwezig waren vertegenwoordigers van deelnemende gemeentes en organisaties. Op deze conferenties werden alle aspecten van afvalbeheer besproken en werd er een lijst met onderwerpen en prioriteiten vastgesteld.

2. Starý Smokovec (SL), in samenwerking met de zustersteden Glasgow (UK) en Dublin (IR) werkt aan het opleiden van Slowaken in isolatie van gebouwen, met als proefproject het verbeteren van de isolatie (en daardoor het energieverbruik) van een gebouw in Starý Smokovec.

Een mooie manier om energie te besparen

De meeste appartementen in Slowakije zijn gebouwd met het zogenaamde panelen-systeem. Deze gebouwen hebben een slechte isolatie en een hoog energieverbruik. Starý Smokovec is een plaats in de Hoge Tatra, een gebied waar de buitentemperatuur in de winter een gemiddelde van -21°C bereikt. Samen met de zustersteden Glasgow en Dublin, heeft men in Starý Smokovec een flatgebouw met 18 woningen uitgekozen als proefproject. Het energieverbruik voor verwarming van dit gebouw is nu 183 kWh/m² per jaar.

Meerdere energiebesparingsmaatregelen worden toegepast. Allereerst de installatie van een goed meet- en regelsysteem voor de verwarmingsinstallatie. Op het platte dak van het gebouw wordt een puntdak gezet, waardoor het dak beter wordt geïsoleerd en er zes nieuwe woningen bij komen. Door het puntdak is het gebouw bovendien architectonisch mooier geworden, het past beter tussen de andere gebouwen van deze plaats in de bergen. De ramen worden vervangen, de wanden worden geïsoleerd en de niet verwarmde ruimtes in het gebouw worden van de verwarmde ruimtes afgescheiden. Portalen worden met glazen wanden en deuren afgesloten.

Na de verbouwing zal gedurende het stookseizoen het energieverbruik nauwlettend worden gevolgd en geregistreerd. Om het energiezuinig bewustzijn van de bewoners te bevorderen, is een boekje uitgegeven getiteld "Verloren warmte - verloren geld". De resultaten van dit project zullen in een boek over het regionale energiebeleid worden gepubliceerd. Men hoopt dat spoedig meerdere gebouwen op dezelfde manier energiezuinig zullen worden gemaakt. Maar een gebrek aan financiële middelen en een nog immer lage brandstofprijs moedigen niet aan tot het technisch aanpassen van gebouwen. Dat is jammer, want men verwacht dat de aanpassingen aan het genoemde gebouw in Starý Smokovec een energiebesparing van maar liefst 50% oplevert!

Een selectie uit de Carolina E-mail

Tsjechië

- Václav Ježek, voormalig trainer van onder andere Feijenoord, is op 27 augustus 1995 in Praag ten gevolge van een hartaanval overleden. Hij was 72 jaar. In 1976 werd het toenmalige Tsjechoslowaakse nationaal elftal onder leiding van Ježek Europees kampioen.

- In haar begroting voor 1996 stijgen de uitgaven van de Tsjechische regering gemiddeld met 14,4%. De grootste stijgingen zijn te vinden bij de uitgaven voor de politie, pensioenen, landbouw, woningbouw en milieu. Minder dan in 1995 krijgen het parlement, het Kabinet van de President en een aantal ministeries. De uitgaven en inkomsten zijn in balans en worden geraamd op 497,6 miljard Tsjechische kronen.

- Tijdens een bezoek aan Praag in september, zei de Amerikaanse secretaris van defensie William Perry dat de Tsjechische Republiek verder is dan de andere voormalige Oostblok landen in haar voorbereiding voor toetreding tot de NATO. Perry en de Tsjechische minister van defensie Vilém Holan tekenden een overeenkomst ter bescherming van de wederzijdse militaire informatie. Hiermee kan het Tsjechische leger informatie krijgen over Amerikaans wapentuig en het eventueel kopen. Volgens Perry hebben de Tsjechen belangstelling voor de Amerikaanse F-16 en F-18 gevechtsvliegtuigen.

De overeenkomst houdt in dat Tsjechië geen informatie of technologie mag doorgeven aan derden, niet misbruiken en dat Tsjechië haar wet ter bescherming van vertrouwelijke militaire informatie moet aanpassen in overeenstemming met de regels van de NATO.

- Na meer dan drie jaar debatteren, heeft de Kamer van Afgevaardigden, beter bekend als het Tsjechisch parlement, op 27 september een voorstel voor een 2-kamer systeem goedgekeurd. Onder deze nieuwe wet komt er een parlement met 200 zetels en een senaat met 81 zetels. De Tsjechische Constitutie, aangenomen in 1992, vlak voor de opdeling van de Tsjechoslowaakse Federatie, voorzag in een 2-kamer systeem. Maar tot nu toe heeft Tsjechië alleen een Kamer van Afgevaardigden. Als de enige wettige vertegenwoordiging van het volk, kan deze Kamer van Afgevaardigden niet ontbonden worden, hetgeen een probleem oplevert bij een patstelling of crisis.

De senaat zal een aantal verantwoordelijkheden van het huidige parlement overnemen en zal corrigerend optreden ten opzichte van het parlement. De president heeft de bevoegdheid om de verkiezingsdatum van de senaat vast te stellen, maar de minister-president moet het goedkeuren: een regeling die in de huidige regeringscoalitie tot een uitvoerig debat zal leiden.

- Volgens de politie is er in de Tsjechische Republiek tegen tenminste 25 personen een aanklacht ingediend wegens software piraterij en tegen een aantal anderen is een onderzoek ingesteld. De rechtbank van het district Ostrava heeft inmiddels de eerste 10 veroordelingen uitgesproken, waarvan drie voorwaardelijk met in beslagname van de software. Geschat wordt dat 83% van de software in Tsjechië illegaal is verkregen. Eén van de redenen die wordt genoemd is de hoge prijs van software. Microsoft Word 6.0 kost bijvoorbeeld 8.000 kronen, een gemiddeld maandsalaris!

- Binnenkomende reizigers moeten met ingang van 13 oktober 1995 aan de grens aan kunnen tonen in het bezit te zijn van voldoende financiële middelen voor het verblijf in Tsjechië. Voor een bezoek van maximaal 10 dagen moet men minimaal in het bezit zijn van 500 kronen per dag, voor een verblijf van langer dan 10 dagen moet men in totaal minimaal 7.000 kronen hebben. Voor reizigers onder 18 jaar geldt de helft van het bedrag. In plaats van geld kan men

ook volstaan met het tonen van een uitnodiging of bewijs van een reisbureau dat het verblijf in Tsjechië geregeld en betaald is.

Deze regeling geldt niet voor bezoekers uit de buurlanden Slowakije, Oostenrijk, Duitsland en Polen.

(Noot: zo'n - ook hier omstreden - regeling bestaat in een aantal West Europese landen al heel lang, onder andere in Nederland, Duitsland en Groot Brittannië. Ook ons lid dhr. Engelbrecht uit Olomouc wees ons hierop. JS/red.)

- De rechtbank in Keulen heeft geweigerd een schilderij uit de collectie van een kasteel in Valtice in Tsjechië over te dragen aan het Hertogdom Liechtenstein. Volgens de rechtbank voorziet de Duitse wet niet in regels over eigendommen die door de oorlog in andere handen zijn gekomen.

Het schilderij van de Nederlandse schilder Pieter van Laer, "Een romeinse kalksteengroeve", uit het begin van de 17e eeuw, werd door de Tsjechoslowaakse autoriteiten onder het zogenaamde Beneš-decreet in 1945 in beslag genomen. Het schilderij dat tot 1991 in Valtice hing, werd tentoongesteld in het Wallraf-Richartz Museum in Keulen. Het schilderij ter waarde van 10 miljoen kronen werd van de tentoonstelling verwijderd nadat Hertog Hans Adam II van Liechtenstein officieel het schilderij heeft opgeëist. Volgens de hertog behoort het schilderij toe aan zijn familie. De Liechtensteiners gaan in beroep bij het Hogere Gerechtshof, en indien noodzakelijk bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag.

Vladimír Pospisil, directeur van het Conserveringsbureau in Brno, is er echter van overtuigd dat het schilderij nog dit jaar terug zal keren naar Tsjechië.

- De wereldbekende Tsjechische sopraan Gabriela Beňačková vierde op 8 oktober haar 25 jarige carrière als operazangeres. Nu al is haar agenda tot en met 1998 volledig volgeboekt. In juni 1996 zal zij in Rudolfinum in Praag optreden.

Beňačková heeft haar rollen altijd met zorg gekozen, rollen die passen bij haar stem. Zij zou graag de hoofdrol willen spelen in Janáček's opera "Makropolous Affair".

- Op 26 oktober is tussen Plzeň en Praag is een stuk snelweg ter lengte van 70 km geopend.

Slowakije

- Peter Vacok, die met een onderzoek bezig is naar de ontvoering van Michal Kováč jr., zoon van de Slowaakse president Kováč, ondervindt tegenwerking van Ivan Lexa, het hoofd van de Slowaakse geheime dienst. Vacok heeft Lexa verzocht om het 'recht van zwijgen' van Milan Lovich, een agent van de geheime dienst, op te heffen. Lovich was gesignaleerd nabij de Oostenrijkse grens op de dag van de ontvoering. Bovendien heeft Vacok een andere persoon beschuldigd van het smokkelen van Kováč jr. van Slowakije naar Oostenrijk en aan Lexa gevraagd of deze man in dienst is van de geheime dienst. Lexa weigert te antwoorden en beschuldigt Vacok van 'georganiseerde misdaad' door agenten van de geheime dienst aan te sporen tot het geven van een valse verklaring. Vacok ontkent de beschuldiging en zegt zich te zullen wenden tot het parlement en OKO, een orgaan die de geheime dienst in de gaten moet houden, tenzij Lexa zijn eisen inwilligt.

Jaroslav Simunic, een andere onderzoeker die uit het onderzoek werd gezet toen hij verzocht om Lexa van zijn 'recht van zwijgen' te ontheffen, gaat op eigen initiatief met het onderzoek door. Hij zegt dat de zaak Kováč beslissend is voor de vraag of 'de terreur van de staat doorgaat of niet'.

Intussen heeft een onbekende Oostenrijkse politicus 1 miljoen Oostenrijkse Shilling gestort als borg en voor de vrijlating Kováč jr. Het paspoort van Kováč jr. wordt door de Oostenrijkse autoriteiten vast gehouden tot dat de Duitse autoriteiten hem hebben ondervraagd over zijn betrokkenheid bij de financiële fraude van het bedrijf Technopol uit Bratislava.

- In een interview met de Slowaakse oppositiekrant SME, vertelde een voormalige agent van de Slowaakse geheime dienst dat Ivan Lexa

zelf opdracht gaf tot ontvoering van Kováč jr. "Ik hoorde het over de mobilfoon en herkende zijn stem", zei de ex-agent, die uit angst voor zijn leven anoniem wil blijven. De agent zei dat hij in dienst was getreden bij de geheime dienst ten dienste van de staat en niet ten dienste van individuele personen en hun politieke partijen. "Toen ik ontdekte waar ik ongewild aan deelnam en waar ik in de toekomst aan zou moeten deelnemen, besloot ik de waarheid te vertellen aan het Slowaakse volk en de wereld, en nam ontslag".

- De belangrijkste Slowaakse oppositiekrant SME kwam in grote moeilijkheden toen de particuliere drukkerij Concordia op dinsdag 10 oktober, zonder aankondiging vooraf, besloot de krant niet meer te drukken. De directeur van Concordia, František Mana, zei dat SME een schuld heeft van 2 miljoen kronen.

Hoofdredacteur Karol Jezik van SME weerlegt de genoemde reden door te wijzen op het feit dat de schulden van een aantal andere kranten vele malen hoger zijn. Ook heeft Mana geweigerd een contante betaling van de schuld in ontvangst te nemen, en bleef aandringen op het verbreken van het contract.

De krant van dinsdag werd uiteindelijk gedrukt bij de drukkerij Danubia, maar die weigerde verdere medewerking op woensdag. Volgens Jezik heeft de weigerachtige houding van de drukkerijen duidelijk politieke achtergronden. De krant werd vanaf woensdag bij een drukkerij in Komárno gedrukt. Ondanks de problemen bleven de verkopen stijgen en haalde de krant op vrijdag 13 oktober een recordoplage van 70.302 exemplaren.

- Voor het eerst sinds november 1989 zijn 15.000 leden van Slowaakse vakbonden op het SNP plein in Bratislava bij elkaar gekomen om te protesteren tegen het sociale beleid van de regering. Alojz Engliš, president van de vakbondfederatie, zei dat de demonstratie géén politiek protest is, maar dat het een protest is tegen de gestegen prijzen voor het openbaar vervoer en het verdwijnen van de kortingskaarten.

De vakbondleiders pleiten voorts voor een verhoging van het minimum-loon en verlaging van de belastingen. De demonstranten lieten ook hun ongenoegen horen over het privatiseringsbeleid, waarbij bedrijven tegen een te lage prijs verkocht worden aan een select groepje kopers, waarvan de werknemers zijn uitgesloten.

Zoals altijd, met dank aan Pavla Kubicek en Jan Hartog uit Delft voor het beschikbaar stellen van de Carolina E-mail nieuwsberichten.

- En dan uit de Telegraaf van 26 oktober:

De Verenigde Staten en de Europese Unie zijn dermate bezorgd over de politieke ontwikkelingen in Slowakije dat zij gisteren (25 oktober) de ongebruikelijke stap hebben genomen daarover openlijk hun verontrusting uit te spreken.

De Amerikaanse ambassade gaf een verklaring uit waarin president Bill Clinton persoonlijk zijn zorg over het land uit. De EU overhandigde een soortgelijke diplomatieke nota aan de Slowaakse premier Mečiar.

Vooraf het optreden van premier Mečiar baart zorgen in het westen. Mečiar voert tezamen met zijn partij een persoonlijke vendetta tegen president Kováč. Gisteren maakte zelfs een lid van Mečiar's regering bekend dat het parlement verzocht wordt een onderzoek naar de president in te stellen wegens "verraad".

Daarnaast heeft Mečiar de staatstelevisie en radio onder zijn controle gebracht alsmede de geheime dienst. Volgens de EU houdt Slowakije zich op dit moment niet aan de 'democratische normen' die vereist worden voor toetreding. (Reuter)

Johannes Sugito

TSJECHIË en SLOWAKIJE

LANGLAUFEN

met Tsjechische en Slowaakse gidsen

SUMAVA,
REUZENGEBOURGTE
TATRA

TOPO-Aktief

tel. 024 - 3606 427

Postbus 1133, 6501BC Nijmegen
2de Walstraat 73, Nijmegen

* * * * *

* Tsjechië, Slowakije en Hongarije *

* **RECREA** *

* * * * *

* Vakantiewoningen, pensions, *

* appartementen en hotels. *

* * * * *

* Bel voor gids: Tel. 0578-613992 *

* Fax 0578-614145 *

* **10% korting voor V.N.T.S. leden** *

* * * * *

Tsjechische portretten (XXII).

De Schwarzenbergs, een machtige Boheemse familie.

Het Schwarzenberg-paleis op Hradčanské náměstí, gebouwd in 1545-1563; versierd met decoratieve sgraffito.

Het Schwarzenberg paleis is één van de mooiste renaissance-paleizen in Bohemen en geeft een goede indruk van de rijkdom en macht van de Boheems-aristocratie.

Als het stamslot van de Schwarzenbergs (dat overigens ook eerder aan de Rosenbergs heeft behoord) kan men het kasteel van Český Krumlov (Krumau) in Zuid-Bohemen beschouwen. Het stadje Český Krumlov is een monument op zichzelf en heeft volledig zijn middeleeuwse karakter behouden.

Sprookjeskasteel

Voorts bezaten de Schwarzenbergs nog het sprookjeskasteel van Hluboká nad Vltavou (vroeger Frauenberg geheten), dus aan de Moldau (Vltava) gelegen. In het kasteel bevindt zich een portrettengallerij van de familie Schwarzenberg. In 1661 werd het slot door Johann Adolf zu Schwarzenberg, een hoge Oostenrijkse hofdignitaris, gekocht. In 1676 werd hij in de stand van rijksvorst verheven. In de trant van het Engelse Windsor Castle liet men het imposante bouwwerk met 144 vertrekken in de jaren 1841 tot 1871 in neogothische stijl (typisch voor de Romantiek) verbouwen. Dit merkwaardige uiterlijk (Tudorstijl in Bohemen!) heeft het kasteel tot op heden behouden. Het interieur herinnert aan de Hollandse renaissance. Hluboká (van hluboký: diep) moest de hoofdzetel van de familie worden, die ook landgoederen in Zuid-Bohemen, Stiermarken en Slovenië bezat en bovendien nog stadspaleizen in Wenen en Praag! De Schwarzenbergs waren grote kunstverzamelaars, zoals blijkt uit de collectie van zevenenvijftig 17e eeuwse Vlaamse wandtapijten, waarvan een aantal door de schilder Jacob Jordaens is ontworpen. Ook is hier een verzameling Nederlandse en Vlaamse 17e eeuwse schilderkunst. Op de Praagse Nationale Galerie na is de bij het kasteel behorende kunstcollectie de grootste van Bohemen. Een derde slot van deze familie grand seigneurs is het kasteel Orlick in Orlick nad Vltavou, sedert 1719 in het bezit van de Schwarzenbergs en onder meer bewoond door Karl Philipp zu Schwarzenberg, hertog van Krumau (Krumlov) (1771-1820), die in de bekende slag bij Leipzig (1813) Napoleon versloeg. Merkwaardig genoeg is er in het kasteel een Napoleon-museum gevestigd, waar geschenken van de Franse keizer aan zijn latere tegenstander zijn uitgesteld. Het schijnt, dat de Corsicaan groot respect had voor de strategische kwaliteiten van Schwarzenberg. Maar er was meer. Als Oostenrijks gezant in Parijs voerde Karl Philipp de onderhandelingen voor het huwelijk tussen Napoleon en zijn latere echtgenote Marie Louise!

Het witte neogotische sprookjeskasteel Hluboká nad Vltavou.

De weduwe van de maarschalk, Anna, genoemd "Fürstin Nanni", kreeg bekendheid om haar literaire salon in Wenen. Voorts noem ik van de familie nog kardinaal Friedrich Josef zu Schwarzenberg, aartsbisschop van Salzburg en later van Praag († 1885), van wie een beeld is te vinden in de Sint-Vituskathedraal. Het is een meer dan twee meter hoog bronzen beeld van de beroemde beeldhouwer Josef Václav Myslbek (1848-1922), die beschouwd wordt als één van de grote kunstenaars van de Tsjechische nationale wedergeboorte (zie vorige Ledenbrief). Het is één van de meest bewonderde beelden in de kathedraal!

Felix, prins van Schwarzenberg, steunpilaar van de Habsburgers

Een belangrijke rol in de Oostenrijkse politiek was weggelegd voor Felix, prins zu Schwarzenberg, ook geboren in het Zuid-Boheems Český Krumlov, die leefde van 1800 tot 1852. Hij kreeg de rang van veldmaarschalk. Door de invloed van zijn zwager Windischgrätz, die in 1848 de revolutie in Praag bloedig had onderdrukt, werd hij in hetzelfde jaar premier van een ontredende Donaumonarchie. Hij was een trouw volgeling van de Habsburgers en maakte zich bij de Bohemers gehaat door zijn reactionaire politiek. Graaf Felix zu Schwarzenberg maakte de Donaumonarchie tot een absolutistische en centralistische staat waar minderheden als Hongaren, Italianen, Kroaten en Tsjechen nauwelijks rechten bezaten.

Tot het revolutiejaar 1848 omvatte het bezit van de Schwarzenbergs in Bohemen 640.000 hectare met 230.000 onderdanen, waarbij nog landgoederen in Beieren, Stiermarken, Salzburg en andere delen van Oostenrijk kwamen. Geen wonder, dat deze Bohemers tot de steunpilaren van de Habsburgse monarchie behoorden. Na de revolutie van 1848 werd het bezit ingekrompen tot 178.000 hectare. De toenmalige eigenaar Johann Adolf II moderniseerde de landbouw en verbeterde de industriële verwerking van landbouwproducten.

Maar de tijden veranderden. Met de ondergang van de Donaumonarchie in 1918 scheen ook de rol van de Schwarzenbergs te zijn uitgespeeld. Friedrich zu Schwarzenberg koos echter als Bohemer de zijde van het nieuwe Tsjechoslowaakse bewind van Masaryk en Beneš. De familie kon tot 1948 (toen de communisten de landgoederen van de adel confisqueerden) een deel van zijn bezit behouden. Gedurende eeuwen heeft de familie Schwarzenberg politiek en cultureel in Tsjechië een belangrijke rol vervuld.

De jongste invloedrijke telg uit dit befaamde geslacht is Karl von Schwarzenberg. Hij was enige tijd hoofd van de presidentiële staf van president Havel. Bovendien was hij voorzitter van de Commissie voor de Mensenrechten van de Raad van Europa. Sinds juli 1992 is hij voorzitter van de stichting "Bohemiae" ter bevordering van de Tsjechische industrie en de kennis over Tsjechië in het buitenland. Hij stelde met Tsjechische kunsthistorici een schitterende publikatie samen: "*Praag. De burcht en haar kunstschaten*" (1994), in Nederland uitgegeven bij Schuyt. De liefde voor de kunst ontbrak ook bij deze Schwarzenberger niet!

Peter Krug

Restaurant Bohemen

Het enige Tsjechische
restaurant in Nederland

Vlees- en visspecialiteiten

Appelhaven 26
1621 BC Hoorn (N.H.)
Tel. 02290-47692

Administratiekantoor J. Numan
Noorderdiep 23
3332 RK Zwijndrecht

gevestigd sinds 1975

- verzorging van uw boekhouding
- loonadministratie
- alle fiscale aangiften

Vraagt u vrijblijvend om een
offerte van de jaarlijkse kosten!

Telefoon 078 - 612 13 59

VAN EN OVER TSJECHIË - Diversen

Het Nederlands in Olomouc

Het Nederlands is in 'Oost-Europa' een oude bekende. De Universiteit van Sint-Petersburg had al onder de tsaren een faculteit Nederlandse taal- en letterkunde. Minder bekend is dat de Karelsuniversiteit van Praag de tweede universiteit in dit gebied is met een vakgroep Neerlandistiek (ouder dan bijv. Wenen of Berlijn). In Tsjechië hebben verder Brno (van 1946-1949 en van 1956-nu als vrij bijvak en van 1949-1956 als hoofdvak) en Olomouc (van 1946-1949 en van 1990-1995 als vrij bijvak) een faculteit neerlandistiek.

Mede dankzij de stedenband met Veenendaal en een aanbod van de Nederlandse Taalunie om extra geld ter beschikking te stellen, heeft de Univerzita Palackého, de in 1573 gestichte universiteit van Olomouc, in 1994 de procedure opgestart om van het Nederlands een 'echt' vak te maken. Die procedure werd na ruim zes maanden van allerlei ambtelijke besluiten op 18 november 1994 bekroond met het ministeriële besluit dat Olomouc een driejarige baccalaureaatsstudie neerlandistiek mag openen en met een 'vakcodenummer', in ons geval 735 27. Zonder de ministeriële goedkeuring kan overigens wel een vak worden geopend, alleen hebben de studenten er niets aan, omdat hun examens niet 'geaccrediteerd' en dus buiten de eigen universiteit ongeldig zijn.

De Univerzita Palackého te Olomouc is daarmee sedert 1 september 1995 de tweede Tsjechische universiteit, waar het Nederlands een 'echt' vak is geworden. Op die datum hebben we nl. de baccalaureaatsstudie geopend. Met ingang van het nieuwe begrotingsjaar 1996 zal ook het aantal docenten van één naar drie worden uitgebreid: drs. Wilken W.K.H. Engelbrecht (Nederlandse taalverwerking, tolken en vertalen), drs. Theo F. Puttemans (Nederlandse en Vlaamse literatuur, commercieel Nederlands) en mw.dr. Edna S. Deudney (Afrikaans en fonetiek).

De nadruk van de studie zal op het commerciële vlak liggen: onze studenten moeten aan het eind van de studie een behoorlijke kennis van de Nederlandse (en Vlaamse) taal en cultuur hebben en vlot (simultaan) kunnen tolken en vertalen van en naar het Nederlands. Dit is ook voor de regio Noord-Moravië van belang, want er zijn hier bijv. geen beëdigde vertalers Nederlands. Wie wetenschappelijke ambities heeft, kan na zijn of haar studie in Praag aansluitend de magisterfase halen.

Als docent moet het me een beetje van het hart dat het opvallend is dat m.n. Nederlanders in het buitenland zo weinig van wat met 'n goed Vlaams woord 'taalfierheid' heet, laten merken. Er is in Oost-Europa weinig geld. Vrijwel alle faculteiten neerlandistiek zijn van de Nederlandse Taalunie afhankelijk die op haar beurt ook niet direct in het geld 'zwemt'. Een gemiddelde Oosteuropese faculteit neerlandistiek kost zo'n f 20.000, = tot f 50.000, = per jaar. Voor dat geld kun je twee tot drie docenten (waarvan één hoogleraar) aanstellen en een heel royaal boekenbudget hebben.

Het is ook nuttig voor Nederlanders: ooit al eens die krakkemikkige vertalingen in hotels en kastelen gezien? De regio Olomouc start bijv. in 1996 een plan om alle kastelen in de omgeving van behoorlijke Nederlandstalige rondleidingen en gidsen te voorzien. Het mes snijdt aan twee kanten: de toerist krijgt meer waar voor zijn geld (één van de redenen voor het zo vaak bekritiseerde twee-tarievenstelsel is nl. dat een buitenlandse toerist gewoon véél duurder is: je hebt tolken of vertalers nodig en de commerciële vragen dezelfde tarieven - voor slechtere kwaliteit - als in West-Europa...), onze studenten krijgen stageplaatsen (met kleine bijverdienste) en de culturele instellingen krijgen goedkoop behoorlijke vertalingen die ze zelf niet kunnen

betalen (tenzij ze veel meer van buitenlanders vragen).

Zou er nu werkelijk onder al die grote bedrijven in Tsjechië (Albert Heijn, Nationale Nederlanden, PTT Telecom, Akzo Chemie, Heineken, om er maar eens een paar te noemen) werkelijk geen enkele zijn die niet uitsluitend het sponsoren van voetbalclubs als doeltreffende reclame ziet? U kunt uw toekomstige stafmedewerkers gedeeltelijk via de neerlandistiek laten opleiden! Uiteindelijk communiceert het toch prettiger in je eigen taal, om van de 'resultaten' van 'vertalingen' van handleidingen en gebruiksaanwijzingen 'via' het Duits of Engels maar te zwijgen.

In elk geval proberen we in Olomouc het Nederlands serieus leven in te blazen en daarmee zowel voor de verspreiding van de Nederlandse cultuur, als ook voor beter wederzijds begrip wat te doen.

drs. Wilken Engelbrecht
Křižkovského 10, Olomouc

GENOOTSCHAP VOOR TSJECHISCHE EN SLOWAakse MUZIEK

Jan Seidel, nestor der levende Tsjechische componisten

Deze in 1908 te Nymburk geboren componist, en voor zover ik weet, nog in leven, stipte ik aan in 'Ahoj' van september jl. naar aanleiding van een arbeiderslied, waarvan de laatste maten als radio-tune hadden gediend. Hij kreeg hiervoor een staatsprijs. Volgens de na 1989 geldende criteria (die overigens tegenwoordig wel een beetje gematigd schijnen te zijn, gelukkig maar) zat hij dus goed "fout", ook al vanwege de vele officiële functies die hij bekleedde; zo was hij voorzitter van het componistenverbond (1980-1989), en directeur van het Praagse Natio-naaltheater (1958-1964).

Wie echter zou denken dat deze componist hoofdzakelijk politieke muziek schreef, heeft het echter mis.

Zeker, veel van zijn koorwerken en cantates hebben verzet en bevrijding als thema, maar hij was ook in andere genres actief. Hij schreef bijvoorbeeld vier strijkkwartetten, het eerste, daterend uit 1930 met een sopraansolo op tekst van J. Seifert, het tweede uit 1940 met declamatie op een tekst van František Halas. Het gedicht heet "Staré ženy" ("De oude vrouwen"), dateert uit 1934, en beschrijft hoe oude vrouwen de wereld zien.

In 1940 had de tekst een diepere zin gekregen, toen zo-
veel vrouwen hun mannen moesten missen - sommige waren in het verzet, anderen waren weggevoerd in de "Arbeitseinsatz".

Enkele regels uit het gedicht laat ik volgen, in een vrije vertaling, die weer naar een Duitse nadichting is gemaakt (dus enige clementie!):

Treurige Zondagmiddagen
treurig door de oude vrouwen
die naar de vensters strompelen
op de uitgetreden weg in het tapijt
op de oude weg tussen tafel en bed
tussen de spiegel en de foto's
dan op de vensterbank gesteund
kijken zij uit op de straat
vandaar de troosteloosheid
der Zondagmiddagen.

Het gedicht bestaat uit zes delen, evenals de compositie van Jan Seidel, die hier het kwarttoon-systeem gebruikte, dat hij had geleerd bij zijn leraar Alois Hába. De kwarttonen zijn hier echter incidentele verhogingen of verlagingen van "normale" tonen met een kwarttoon (dus niet zo systematisch als bij Hába) om de expressie te verhogen. Voor zover ik weet zijn beste kamermusiekwerk, en waarschijnlijk ook wel het modernste.

Het belangrijkste is wel het vocale werk, waaronder cantates, koorwerken en liederen, veelal onder invloed van volksmuziek. Ook gaf Seidel verzamelingen volksliederen uit o.a. "Špalíček národních písní a říkadel" ("verzameling van volksliederen en rijmspreuken") samen met Alois Hába en Karel Reiner (Seidel en Reiner waren beiden leerlingen van Hába, die door de zetting met eenvoudige gitaarbegeleiding geschikt is voor gebruik. Van de liederen met pianobegeleiding is "Vonička" ("Boeket") de moeite waard. Ieder van de zestien liederen gaat over een bloem. De teksten van deze in 1943 geschreven liederen zijn van de mij onbekende dichteres Maria Budíková-Jeremášová. De stijl doet wat aan Janáček en Novák denken.

Indrukwekkend, maar soms wat pathetisch zijn de koorwerken; zijn tekstdichters behoren hier wel tot de groten (Wolker, Seifert, Nezval, Halas). De moeite waard zijn "Vzkaz živým" ("Boodschap aan de levenden") op tekst van Halas en "Odkaz Julia Fučíka" ("Het testament van Julius Fučík") uiteraard op tekst van Julius Fučík, eindigend met de indrukwekkende woorden "Měl jsem vás rád. Lidé, bděte" ("Ik heb u lief gehad. Mensen, weest waakzaam") - zie notenvoorbeeld.

Fučík mag dan een omstreken verzetsstrijder zijn (zelfs het cultuurland in Praag mag zijn naam niet meer voeren), ik mag deze woorden wel, omdat ze zo'n schril contrast vormen met de uitspraak van een Nederlandse minister, kort voor het uitbreken van de oorlog in Nederland: "Mensen, ga maar rustig slapen". Dat deden de meesten ook en men heeft het geweten.

Hans Wallin

MUZIKALE NOTEN

De fanclub "Vrienden van Přespolanka" organiseert op VRIJDAG 22 DECEMBER a.s. een kerstconcert met medewerking van het Moravische Cymbaalorkest Vyšicko uit Dubňany. Op deze vrijdagavond kunt u weer even snuiven aan de specifieke Tsjechische sfeer, door de muziek, zang en dans.

De toegang tot deze avond is gratis, dus breng familie, vrienden en buren mee.

Het Tsjechische gebeuren vindt plaats in de grote zaal van het dorpscentrum DE BROECKHOF, W.A. Scholtenweg 18 te ZUIDBROEK.

Aanvang 20.30 uur en de zaal is om 19.00 uur open. Voor inlichtingen kunt u bellen naar 0598-616271 of 616038.

— — — — —

Te koop: de nieuwste Autoatlas Tsjechië/Slowakije, 1 : 200.000.
96 pag. f34,50 incl. verzendkosten. Dubbeling Reizen 020-6189462

WAT HET OOG STREELT

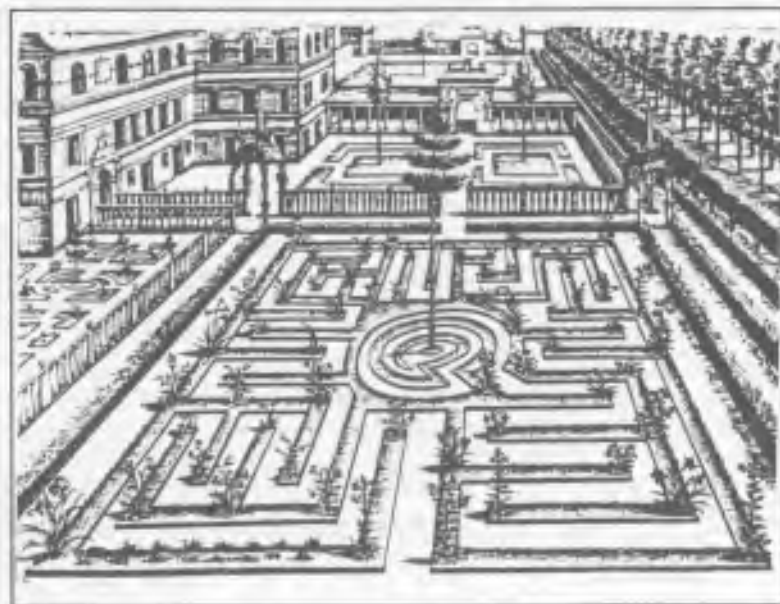
Het Labyrint

een bron van verwarring

17 november 1995 tot en met 18 februari 1996

Het Comenius Museum in Naarden organiseert komende winter een tentoonstelling over een van de oudste metaforen: het labyrint. In deze expositie wordt, naar aanleiding van het boek van Comenius "Het Labyrint der Wereld", een beeld gegeven van het doolhof in de mythologie en de kunst door de eeuwen heen. Er zullen bouwfragmenten van het Egyptische labyrint te zien zijn, middeleeuwse manuscripten en werk van onder andere Pieter Breughel, Romeyn de Hooghe, Henri Fantin-Latour en Pablo Picasso.

In de mythe van Theseus en Ariadne neemt het labyrint een centrale plaats in. Het symbool zelf is echter al veel ouder; de vroegste archeologische vondsten dateren uit circa 2000 voor Christus. Door de eeuwen heen hield men zich bezig met het vinden van haar oorsprong en betekenis. Het labyrint is niet alleen bekend als symbool, als metafoor, maar ook als werkelijk bestaand fenomeen.

Paleizen uit de oudheid werden door klassieke schrijvers omschreven als ware labyrinten; bekendste voorbeeld is wellicht het Paleis in Knossos. In Romeinse villa's werden tal van labyrint-mozaïeken aangetroffen, zoals ze ook terug te vinden zijn in middeleeuwse, gotische kathedralen. Monniken gebruikten het doolhof als metafoor in hun manuscripten, waarvan er enkele te zien zullen zijn. Tijdens de renaissance werden talloze tuin-labyrinten aangelegd; nog tot 1900 was het labyrint niet uit de tuinarchitectuur weg te denken.

Nog altijd spreekt het labyrint bij moderne kunstenaars tot de verbeelding: soms in algemene zin, soms in samenhang met de mythe van Theseus en Ariadne. Op de expositie zijn daar enkele sprekende voorbeelden van te zien, zoals een werk van Gerti Bierenbroodspot.

Het boek "Het Labyrint der wereld en het paradijs des harten" werd door Comenius (1592-1670) geschreven tijdens de Dertigjarige Oorlog (1618-1648), een periode van persoonlijk verdriet en wereldlijke chaos. In het eerste deel, "Het Labyrint der Wereld" laat Comenius een pelgrim de staat van de wereld, voor hem liggend als een labyrint, onderzoeken. Hij noemde zijn boek ook wel "drama over de futiliteit, nutteloosheid van de wereld". In het tweede deel, "Het Paradijs des Harten" vindt de pelgrim - en Comenius - troost en inspiratie bij God.

Comenius Museum, Kloosterstraat 33, 1411 RS Naarden; tel. 035-6943045

Hana Purkrábková, "Aanstaren"

Van 12 november t/m 22 december is er bij GALERIE GROLL te Naarden de expositie *Binnenstebuiten*, keramieksculpturen en werken op papier van *Hana Purkrábková* te zien.

De beeldhouwster en keramiste *Hana Purkrábková* (1936) ontvoert ons naar een panopticum van de kleine burgerij. Haar levensgrote mensfiguren weerspiegelen op een ironische, soms bitter-sarcastische manier de leegte van het bekrompen bestaan. Bolrond en triest bevolken haar kolossale keramieksculpturen een wereld zonder zin.

Purkrábková's beelden worden wel vergeleken met het werk van George Segal, maar in tegenstelling tot hem vervormt zij de figuren tot wanstaltige schepsels. De karakteristieke deformaties, de overdreven dikke, schaars geklede lichamen hebben iets vervreemdends en roepen een beklemmende sfeer op. De lichamelijke aftakeling gaat gepaard met stompzinnigheid. De figuren hebben weliswaar een contemplatieve houding, maar hun ogen verraden de leegte. De starre,

vaak schele blik die op de waarnemer gefixeerd lijkt te zijn, ook al kijkt de figuur hem niet aan, ondersteunt de opgeroepen associatie van vervreemding.

De materiaalkeuze van de kunstenares benadrukt de suggestieve uitdrukking van haar sculpturen. De ongeglazuurde beelden zijn met de hand opgebouwd uit chamotteklei en steengoed. Door de grove en ruwe oppervlaktebehandeling wordt de armoedigheid van hun bestaan op realistische manier voorgesteld. De expressieve uitwerking van sommige details, vooral van de ogen, intensiveert de uitdrukking. Het indringende beeld *Aanstaren* is een goed voorbeeld van de manier waarop Purkrábková het diepste van de ziel binnenstebuiten keert.

De keramiste is niet alleen geboeid door de mens maar ook door de dierenwereld. Zoals haar mensen iets dierlijks hebben, zo hebben haar dieren vaak een menselijk gezicht.

Hana Purkrábková neemt met haar werk een bijzondere plaats in binnen de internationale keramiek. Het werk van de Tsjechische kunstenares is opgenomen in internationale collecties en is bekroond met internationale prijzen.

Galerie Groll, Turfpoortstraat 36a-38, 1441 EH Naarden-Vesting.

Tel. 035-6943701. Geopend: woensdag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur; zaterdag 10.00-16.00 uur en op afspraak.

De fototentoonstelling rondom Václav Havel is nog tot 8 december a.s. te zien in de aula/foyer van de Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg, Warandelaan 2. Geopend op werkdagen van 9.00 - 22.00 uur.

De tentoonstelling bestaat uit ongeveer 80 foto's, gemaakt door de kunstenaars Bohdan Holomíček en Tomki Němec.

Na de expositie in Tilburg verhuist de fototentoonstelling naar Hoorn.

Van 13 december tot 4 januari 1996 is deze te zien in de Bibliotheek, Wisselstraat 8 te Hoorn. Geopend op maandag, dinsdag en donderdag van 13.00-17.30 uur; woensdag en vrijdag van 11.00-17.30 uur; zaterdag van 10.00-13.00 uur en op maandag, woensdag, donderdag en vrijdag ook 's avonds van 18.30-20.30 uur.

ALLERHANDE

Wisselleerstoel in Den Haag en Brno

De stichting Willem Drees-lezing te Den Haag heeft in het voorjaar van 1995 een wisselleerstoel ingesteld met als doel de betrekkingen tussen Nederland en Tsjechië verder te stimuleren en het belang van Tsjechië voor Europa te verdiepen. Deze wisselleerstoel is ingesteld bij de Haagse Hogeschool afdeling HEBO en bij de Masaryk Universiteit in Brno en draagt de naam van *mr. Max van der Stoel*, V.N. Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden en ex-minister van Buitenlandse Zaken.

Op woensdag 1 november om 9.00 uur vond de plechtige installatie van de wisselleerstoel in Den Haag plaats. De eerste bekleder van de leerstoel is de heer dr. Miroslav Foret van de Masaryk Universiteit te Brno. Na afloop van de plechtigheid in Den Haag werd telefonisch contact opgenomen met de Masaryk Universiteit in Brno waar om 10.00 uur de aldaar benoemde hoogleraar Prof.dr. Z.R. Dittrich werd geïnstalleerd.

Werkplan schooljaar 1995-1996

Het werkplan 1995-1996 van het Platform Onderwijssamenwerking Midden- en Oost-Europa, is een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse afdeling van de European Association of Teachers (AEDE) en de European Secondary Heads Association (ESHA), het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) en de Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs (OMO).

Wat wil het platform eigenlijk?

Het platform heeft tot doel het bevorderen van samenwerking, zowel kwantitatief als kwalitatief, tussen scholen voor voortgezet onderwijs en ondersteunende onderwijsinstellingen in Nederland en partners in Midden- en Oost-Europa.

Tevens wil het platform bijdragen aan het proces van integratie tussen Oost- en West-Europa 'van onderop', vanuit de samenlevingen zelf. Samenwerkingsverbanden op het brede terrein van educatie kunnen hierin een belangrijke rol vervullen.

Waarom?daarom een platform

In de afgelopen jaren is er een uitgebreid netwerk ontstaan van scholen en ondersteunende onderwijsorganisaties die samenwerkingsprojecten opzetten met partners in Midden- en Oost-Europa. De praktijk leert dat veel Nederlandse scholen en ondersteunende onderwijsinstellingen meer gerichte samenwerking zoeken, ervaringen willen uitwisselen, elkaar adviezen willen geven om daarmee de diepgang van de samenwerking te bevorderen, begeleiding en ondersteuning willen, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Daarom is het Platform Onderwijssamenwerking Midden- en Oost-Europa opgericht.

Nadere informatie bij het secretariaat: Celebesstraat 60, Postbus 85893, 2508 CN Den Haag. Tel. 070-3507100. telefax: 070-3542611.

Wilt u een avondje genieten? Ja, wie niet!!

Koop dan de prachtige videoband over Jáchymov, zijn geschiedenis en omgeving (Noord-Bohemen).

In deze schitterende videofilm komen de kuurbadplaatsen Mariánské Lázně (Mariänbad), Karlovy Vary en in het bijzonder Jáchymov (Joachimsthal) aan de orde.

Deze laatste stad is door verschillende gebeurtenissen wereldberoemd geworden en weer in de vergetelheid geraakt. Wilt u weten, hoe dat gekomen is?

Deze videofilm **"Jáchymov, geschiedenis en omgeving"** kost u slechts f 20,- excl. verzendk.

Een toeristisch boekje over West-Bohemen met zijn prachtige plaatsen, zijn mooie, golvende landschap en zijn boeiende geschiedenis is in voorbereiding. Het komt begin 1996 uit.

Extra aanbieding een verhalenbundel "Vrienden"

Een gezellig, humoristisch boek over het dagelijks leven en het kuren in Jáchymov (Tsjechië). De auteur beschrijft o.a. de gezellige sfeer van het kuren en het gastvrije kuuroord Jáchymov. f 15,- exclusief verzendkosten.

Bel of schrijf naar Uitgeverij **"In liefde Bloeiende"**

Azuriet 12, 3831 VW Leusden.

Telefoon: (033) 4942183 / Fax: (033) 494 52 39

Uit en thuis in Tsjechië en Slowakije

Auto-, bus-
en vliegvervoer

Hotels

Theater tickets

Eigen kantoor in Praag

Voor uitgebreide
informatie: Tailormade Travel
Trasmolenlaan 12
3447 GZ Woerden
Telefoon 03480 - 2 47 00
Fax 03480 - 2 01 02

Tsjechisch

OF EEN VAN DE
108 ANDERE TALEN

Praktischoling

Praktischoling taalcursussen met:
Boeken, cassettes, CD's en videobanden!

Taalcursussen voor: beginners, gevorderden, hobby,
vakantie, werk, bedrijf, conversatie, spreekvaardigheid.
Telefonische studie helpdesk.

ook vakantie cursussen!

TALEN o.a.: Albanees, Armeens, Armeens, Arabisch (7 soorten!), Armeens, Azerbeidzjaans,
Bengalis, Birmaans, Braziliaans, Bulgaars, Cajun, Cambodjaans, Catalaans, Chinees (3 soorten!),
Chinyasa, Deens, Duits, Engels, Estlands, Ethiopisch, Filipijns, Fins, Frans, Fula, Georgisch, Grieks
(oud en nieuw!), Guaraani, Hebreeus, Hongaars, Hindi, Hongaars, Jers, Igbo,
Indonesisch, Italiaans, Japans, Jiddisch, Kazach, Kirundi, Koreaans, Lakota, Lets, Litouws, Maleis,
Marokkaans, Mohawik, Mongools, More, Navajo, Nederlands, Noors, Oekraïens, Oezbeeks,
Papua-Nieuw-Ginees, Perzisch, Pools, Portugees, Punjabi, Roemeens, Russisch, Sanskriet,
Servo-Kroatisch, Shona, Sioux, Singalees, Slowaaks, Spaans, Swahili, Tagalog, Tahitaans, Telugu,
Thais, Tibetaans, Tsjechisch, Turks, Tvi, Urdu, Vietnamese, Welsh, Yoruba, Zweeds en
Zuid-Amerikaans Spaans.

BEL onze INFOLIJN: 046 - 52.99.88

Maandag t/m vrijdag 9.00 - 21.00, zaterdag 10.00 - 14.00 uur.

Ja, ik wens gratis en vrijblijvend informatie over de taal VTS

Dhr./Mevr. _____

Adres _____ Tel: _____

Postcode/plaats _____

Ban opsturen naar: Praktischoling, Postbus 521, 6130 AM SITTARD

antifascistische oud-verzetstrijders nederland
bond van antifascisten

POSTBUS 1 7350 AA HOENDERLOO tel. 05768 - 1258

U kunt bij ons bestellen:

Van de bekende schrijver
LUDO VAN ECK
zelf oud-gevangene

Het Boek der Kampen

Een historisch document
320 blz. foto's + tekst
groot formaat, Jubileum uitg.
Ingenaaid f 99,--.

Zo was het in Mauthausen

450 blz. f 47,--.

De Zwarte weg

Auschwitz-Birkenau
documentaire roman
321 blz. f 35,--

De Bloedstraat

documentaire roman
over Buchenwald
320 blz. laatste voor-
raad afgeprijsd f 25,--

Met eigen ogen

Gesprekken met
kinderen in de S.U.
256 blz. met foto's
afgeprijsd f 17,50

LIEVEN SOETE
HET PACT

Onmisbare documentatie
300 blz. f 57,50

LUDO MARTENS
Een andere kijk op STALIN

347 blz. met foto's f 53,--
Hoofdstuk 9 is geheel gewijd
aan Stalin en de
anti-fascistische oorlog

EIGEN UITGAVEN

Enkelen van de 55 miljoen

196 blz. (ingenaaid)
f 10,-- + f 5,-- porto

De AANKLACHT van
Erich Honecker

Het proces in Berlijn
en zijn verdediging
40 blz. f 4,-- + f 2,10 porto

brochure
Feiten over Autochtonen
en Allochtonen

f 1,-- + f 0,70 porto
Bij bestellingen van 10 of
meer ex. betalen wij de porto

TOLK- EN VERTAALBURO TATRA (OOST-EUROPA)

- * **Eigenaar: DRS. R. KOUIJMAN** (beëdigd vertaler Russisch, Slowaaks, Tsjechisch, vertaler Engels en Joegoslavische talen).
- * **TATRA is één van de weinige professionele vertaalburo's in Nederland, GESPECIALISEERD in OOSTEUROPESE talen.**
- * **TATRA verzorgt (beëdigde) vertalingen in en uit ALLE Oosteuropese talen (en natuurlijk ook in en uit alle andere talen!)**
- * **TATRA is ALTIJD bereikbaar, dus ook 's avonds, in het weekeinde en op feestdagen. De nummers, waarop TATRA te bereiken is, zijn:**

Telefoon 0182 - 519 713
Telefax 0182 - 583 448
Mobiele GSM-telefoon 06 - 5314 0089

- * **TATRA werkt uitsluitend met PROFESSIONELE tolken en vertalers in onder meer Nederland, België, Duitsland, Hongarije, Ierland, Rusland, Slowakije, Tsjechië, de USA en Wit-Rusland.**
- * **TATRA heeft klanten in België, Duitsland, Ierland, Nederland, Slowakije en Tsjechië!**
- * **TATRA is beter, sneller en betrouwbaarder.**
- * **TATRA lost elk (ver)taalprobleem op.**
- * **TATRA levert vertalingen in bijna elk gewenst tekstverwerkingsprogramma. O.a. in WP5.1/6.0/6.1 DOS/WINDOWS (ook per modem) of in Word 4.0 Apple Macintosh!**
- * **TATRA heeft zeer veel ervaring met (beëdigde en onbeëdigde) vertalingen en met tolkdiensten voor politie, justitie, bedrijven, overheidsinstellingen en partikulieren. Veel mogelijke taalkombinaties!**

Vertalingen in en uit onder meer de volgende Oosteuropese talen:

Albaans	Hongaars	Pools	Sloweens
Armeens	Lets	Roemeens	Tsjechisch
Bulgaars	Litouws	Russisch	Turks
Ests	Macedoons	Servokroatisch	Wit-Russisch
Grieks	Oekraïens	Slowaaks	

Ook vertalingen in en uit de volgende West-, Noord- en Zuideuropese talen:

Deens	Fins	IJslands	Portugees
Duits	Frans	Italiaans	Spaans
Engels (AE en BE)	Gaelic (Iers)	Noors	Zweeds

En vertalingen in en uit veel andere talen, zoals:

Afghaans, Arabisch, Chinees, Farsi, Indonesisch en Japans

TATRA TRADE & TRANSLATIONS - OOSTEUROPEES (VER)TAALBURO

Hofpoldersingel 27
NL-2807 LW Gouda
BTW-nr. NL0905.57694B01
Rabobank Gouda: 1169.27968
Giro van de Rabobank: 34435

Tel./modem 0182 - 519713 (* 00-31-0182-519713)
Fax 0182 - 583448 (* 00-31-0182-583448)
GSM 06 - 53140089 (* 00-31-6-5314 0089)
Bankové spojenie: Rabobank Gouda č.účtu 1169.27968
K.v.K. Gouda: 29038405 (Obch. reg. v Goude: 29038405)